

Pavel Tancar je invalid, pa dela kakor drugi zdravi ljudje

Malo drugačna pot do sreče

Pavel Tancar se vsako popoldne pripelje s kolesom do doma ostarelih občanov v Dravljah. To je tako, kakor bi prišel domov. Najprej obiše svojo že štirinosemdesetletno mamo, ki je že enajst let priklenjena na posteljo. Pomenita se, kako je bilo v službi. Mama mu pripoveduje o vrabcih in golobih, ki jih je kar naprej poln balkon, in Pavel je vesel, da mama še vse tako živo zanima. Potem gre med svoje prijatelje. Med tiste, ki so primorani živeti na invalidskih vozičkih. Pove jim kakšno novo šalo, tudi razjezi se, če je kdo le preveč obupan. In popoldne mineva. Pavel pa je zadovoljen, da je tako, kakor je. Tudi sam je petinosemdesetodstotni invalid. Invalidnost mu je včasih pomenila strah in manjvrednost. Zdaj pa mu pomeni še večjo človečnost, še večjo pripadnost tistim, ki so potrebni pomoči.

»Bili so časi, ko sem se sam sebi smilil. Mislim, da bo moja nesreča potegnila za seboj vesoljni svet in da bo zaradi tega vsega konec. Potem pa sem ugotovil, da je življenje sestavljeno iz drobnih in preprostih stvari. Prideš v službo, pa te kdo prosi za vžigalice. Vrtar pri vnosu v tovarno se ti nasmehe in dan dobi drugačno, lepšo podobo. Takile kamenčki v mozaiku so kakor stopnice v neznano. Tisto neznanost pa postaja del tebe. Naučil sem se poslušati besede, ki jih izgovarjajo drugi ljudje. V tem je vsa modrost.«

Pavel Tancar je glasen in poln energije. Rad se smeje. Smeje se kar naprej, tudi takrat, ko bi moral stisniti zobe. Ljudje, ki ga poznajo, pravijo, da je Pavlov smeh nalezljiv. Še tako žalostne trenutke zna spremeniti v veselje. Pa ni zmerom prizanesljiv.

»Življenje me je naučilo,« pravi Pavel Tancar, »da sta sentimentalnost in pomilovanje slabša od vsake bolezni. Bolniki na invalidskih vozičkih potrebujejo malo drugačno peščeno pot, kot so je drugi navajeni iz dneva v dan. Potrebujejo malo drugačno sonce in malo drugačne oblake. Potrebujejo sprostitev, ki jim vrača vero v življenje.«

Sediva v veliki, svetli sobi za družabnosti in rekreacijo in popoldanska domska tišina se počasi drobi. Od vsepovsod prihajajo starčki, pripeljejo se tudi na vozičkih in Pavel Tancar ve povedati, da tudi tu v domu ostarelih občanov v Dravljah le ni vse tako, kot bi bilo prav. Ne razpredava te njegove misli.

Potem mi pripoveduje o svoji mladosti. Govori zbrano. Samo poslušam ga in zapisujem.

Rodil se je pred petinštiridesetimi leti v revni delavski družini. Mama je bila delavka v Tobačni tovarni. Oče je bil postrešek in pozneje delavec pri Slo-venijalesu. Ima še brata in starša sta dobesedno prigarala hišo na Levičnikovi štirinajst. To pove s posebnim poudarkom, ker je ponosen na svoje starše in na dom, v katerem živi. Pri šestih mesecih je zbolel za otroško paralizo. Posledica — defektna noga in hrbtenica. Devet let je ležal in upanje, da bo kdaj shodil, je iz dneva v dan bolj plahnelo.

Spet se ustavi. Pavel si prižge cigareto in dolgo molči. »Zato da hodim, sem hvaležen svoji mami. Ko je bilo že vse zgubljeno, je mama še zmerom verjela v mojo ozdravitev. Z dr. Derčem sta me spravila na noge in čeprav sem se komaj vlek, je bila to zame

nepopisna zmaga. Shodil sem. »Mama, pogledj!« — sem tulil skozi odprta vrata. Nikoli ne bom pozabil tistega trenutka, ko sem stal na nogah brez bergel. Stal sem in se premikal. To je prava radost.«

Leta 1949 je v enem letu napravil kar tri razrede osnovne šole. Doživel je tudi prvo operacijo noge, in ko se je vrnil iz bolnišnice, je nadaljeval šolanje.

»Hodil sem v osnovno šlo Valentina Vodnika in ko sem končal šesti razred, sem s petnajstim letom izstopil. Doma smo bili revni in še zmerom težak invalid sem šel za vajenca k avtoličarju v Dravljah.«

O teh letih nerad govori tudi zato, ker je pri obrtniku doživel preveč krivic in ponižanj. »Vsako jutro sem moral biti že ob pol šestih v delavnici. Pozimi sem moral zakuriti peč. Čez leto pa sem delal na njivi. Za nameček, če je bilo kaj narobe, ali pa če ni bilo, sem dobival še brce. Bil sem kruljavec. Bil sem nič. A kako sem bil vesel, ko sem si prislužil prvo kolo! Ko sem napravil pomočniški izpit, sem se zaposlil pri IMP in tam delam že dvanajsto leto.«

Pavlova samozavest je rastla, ko je postal pomočnik. Poklic mu je pomenil delo, kruh, denar, samostojnost. Toda preden je napravil pomočniški izpit, je moral spet na težko operacijo noge. V bolnišnici je preživel kar šest mesecev in tu je spoznal življenje tudi z druge strani. Videl je sebi enake in še večje reveže. »Po naravi sem že od nekdaj optimist. Če me je že bolelo, sem raje kiel kakor jokati in kar naprej sem iskal službo. Najhuje je, če se zapreš vase in tuhtaš. Še tisto zdravje, ki ga imaš, se počasi razgubi in na koncu si prazna vreča. En sam obup te je in samemu sebi si odveč.«

Zdaj je Pavel Tancar zaposlen pri podjetju za avtomatizacijo prometa. Zaradi težke invalidnosti je dobil lažje delovno mesto. Šel je na tretjo operacijo in lansko leto na četrto. Amputirali so mu prst na desni nogi. Pa ga tudi to ni strlo. Spet hodi v službo in obiskuje mamo in prijatelje v domu ostarelih občanov v Dravljah in vsi, ki ga poznajo, ga imajo resnično radi.

Pavel Tancar je aktivni član društva invalidov v Šiški. Bil je že predsednik in tajnik društva. Veliko bere in ne more in ne more pozabiti svojega psa, čistokrvnega volčjaka Čita. »Čita je bil moj najboljši prijatelj. Še zmerom upam, da se bo vrnil. Kar naprej ga čakam. Saj je nemogoče, da bi tak prijatelj kar izginil.«

Žan Kosec

Obisk pri devetdesetletnici Mancij Kropar

Svetloba življenja

Pričakala nas je z vedrim nasmehom, lepo urejena in polna dobre volje. Kar težko je verjeti resnici in devetdesetim letom, ki jih je dočakala naša Šiškarica MANCA KROPAR 5. januarja letos. Pa je le res!

Potrkali smo na vrata v Gasilski ulici št. 3 v pritličju. Njena nekoliko mlajša sestra Mici (šteje jih tudi že 87) nam je odprla in nas prijazno povabila, naj vstopimo. Povabilo je bilo tako prijetno, polno toplote in hvaležnosti: »Oh, kako ste dobri, oh, kako ste pozorni, joj, pa je res lepo, da ste prišli, sedite, sedite!«

Včasih ti je ob takih obiskih tesno, ker se bojiš, da nisi prišel ob pravem času, da poglobljaš z obiskom njihove bolezni, da vdiraš v njihovo intimnost in odpiraš rane njihovih bolezni. Toda nič takega ni bilo sluti pri naši jubilejki. Brez vsake tožbe in brez vsakega poudarka, da ima že toliko let — nobenih vzdihov, nobenih pestovanj bolečine ni bilo čuti v njenem pripovedovanju. Povest svojega trdega življenja je prepleta s tako svetlobo, da smo tudi mi začutili, skoraj tako kot ona, ki je vse to doživljala, da je tako moralo biti in da je samo v delu človek lahko srečen, četudi je še otrok.

Njeni starši so prebivali v Dravljah in tam je tudi Manca preživljala svoja prva leta otroštva. Ker pa je bila najstarejša med osmimi otroki, je morala po svojih šibkih otroških močeh že pomagati teti pri delu. Prav kmalu pa je morala v mesto po pravi kruh. S 13 leti je že v predilnici merila svoje moči z odraslimi v strogem delovnem urniku, ki ni bil zanjo prav nič

krajiš, čeprav je bila takrat zelo drobno dekletce. Po treh letih dela v predilnici so ji po dobrih zvezah preskrbeli delo v Tobačni tovarni. Delu v tej tovarni je bila kmalu kos. Vzljubili so jo zaradi vestnosti in spretnih rok. Kmalu so jo priznali za kvalificirano moč in ji zaupali prve stroje. Neutrudna pri delu je bila tudi po osvoboditvi in nekajkrat proglašena za udarnico. Prejela je mnogo pohval in častnih priznanj. Zelo počaščena za pridno delo je po 40 letih delovne dobe dočakala zaslužen upokojitvev.

Ko smo jo povprašali, kako je tako sveža lahko dočakala 90 let, se je zazrla v naše mlajše oči, skomignila z rameni in brez trpkosti odgovorila: »Z delom, samo z delom! In sedaj,« je nadaljevala, »ko mi kdaj pa kdaj pešajo moči, mi je najhuje, ker ne morem več delati.« Pa saj ji ni treba! Njena tri leta mlajša sestra Mici tako skrbno bedi nad njo, streže njenim željam in se veseli vsakega dne posebej, ki jih preživita skupaj. Nad obema pa še popazi nadvse prijazna sosedka Helena Adamič, ki jima je kot »blagodej« v dneh, ko bi jih lahko kdaj zatemnil oblak težav in nadlog.

»Bi nam lahko povedali kaj lepega iz vašega življenja,« smo poprosili Manco Kropar. Njene oči so se zastrele daleč nazaj in obraz je obsijal ponos. »Ja, res, naše mesto se je pripravljalo, da prvič v svobodi

sprejme svojega voditelja Tita. Vsi smo bili nestrpni in nervozni. Pomislite, naročili so mi, naj organiziram okrasitev tovarne in njene okolice. Kako smo takrat pletli! Koliko vznemirjenja, koliko veselja, ljubezni in ponosa smo vpleli v tiste vence. In jaz, presrečna nadzornica, sem vse urejevala. Takrat mi je pa res malo stopilo v glavo od sreče, da so prav mene izbrali.«

Žal, pobarali smo jo tudi za najtemnejši dan njene preteklosti. Globoko je vzdihnila in počasi rekla: »Ubogi moj brat Jože! Ne morem pozabiti njegove smrti. Fašisti so ga tako nasilno iztrgali iz življenja. Smrtno zadet je padel ob Hribnikovi delavnici 27. avgusta 1942. Ta je najbolj trpel. Dva nepreskrbljena otroka je zapustil. A bil je zelo, zelo pogumen.«

Kar predolgo je trajal obisk predstavnikov Društva upokoencev KS Hinko Smrekar. Toda obe sestri nista kazali nobene naveličanosti. Ko smo se poslovljali in v imenu vsega društva zaželeli še mnogo vedrih let obema sestrami, prvi za jubilej, drugi pa za vestno delo in skrb, smo sami sebe spraševali: »Kaj neki ju ohranja v tako prijetnem vzdušju?«

Takole smo sklenili svoje misli: »Le močna vera v človeka in v njegovo dobroto, pa pogled skozi očala sonca, pa bomo tudi mi postali vedrejši in bolj sproščeni.«

Jožica Zoroja